

Alegat 17.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie niektórych zmian w ustawach szkolnych.

WYSOKI SEJMIE!

Na ostatniej sesji Sejmowej wniesione zostały do Wys. Sejmu liczne petycje nauczycieli szkół ludowych i towarzystw pedagogicznych o zmiany w ustawach szkolnych z dnia 2. maja 1873. Petycje te nie zostały przez Wys. Izbę załatwione, lecz z innymi niezafatwionymi sprawami Wydziałowi krajowemu do załatwienia odstąpione.

Ponieważ w mowie będące petycje poruszyły zasadnicze kwestye, Wydział krajowy uważał za swój obowiązek, nim przystąpi do powzięcia stanowczej decyzji, znieść się porząd z krajową Radą szkolną. Najwyższa ta nasza instancya szkolna, równie przejęta ważnością przedmiotu, wyznaczyła osobną komisję do rewizyi obecnie obowiązujących ustaw szkolnych i zaprojektowania odpowiednich zmian w tych ustawach.

Na podstawie elaboratu tej komisji powzięła krajowa Rada szkolna ostateczną decyzję dnia 13. lipca 1878 za L. 4514 i przesłała nam pismo, w którym oświadcza, iż w udzielonych sobie petycjach nauczycieli szkół ludowych i towarzystw pedagogicznych nie upatruje słusznego powodu do zmian krajowych ustaw szkolnych i że po kilkuletniej praktyce nie dostrzegła w tych ustawach takich wadliwości, któreby wymagały zmian tych ustaw w większych rozmiarach. Wszakże uważa za pożądane, by nastąpiły zmiany w art. 14. i 29. ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. ustaw kraj. Nr. 251 i w artykułach 11., 16. i 29. ustawy krajowej z dnia 25. czerwca 1873 Dz. ustaw kr. L. 255.

Zmiany te uwidoczniła Rada szkolna krajowa w dwóch projektach, które dołączamy pod 1/2/ 1/2/ i przesłała nam je z motywami, wyrażając życzenie, aby Wydział krajowy przedłożył je Wys. Sejmowi do uchwalenia.

Wydział krajowy wziął te projekty pod ścisły rozbiór i przyszedł do następujących rezultatów:

Co do projektu I.

C. k. krajowa Rada szkolna wnosi, aby art. 14. ustawy szkolnej z dnia 2. maja 1873 Dz. ustaw i rozporz. kraj. L. 251 uchylonym został w dotychczasowym brzmieniu: „każda szkoła ludowa, w której nauka religii wymaga przynajmniej 17 godzin tygodniowo, będzie miała osobnego „katechetę. Rada szkolna krajowa wyznaczy mu, stosownie do zajęć jego, wynagrodzenie roczne, — „a natomiast brzmiał jak następuje:“ „Co do warunku religii w szkołach ludowych i wynagrodzenia „za jej udzielanie obowiązywać będą przepisy ustaw państwowych z dnia 25. maja 1868 (Dz. ustaw państw. L. 49) i z dnia 20. czerwca 1872 (Dz. ust. państw. L. 86). Mogą jednak wydatki z tąd dla „poszczególnych szkół wynikające na wniosek właściwych Rad szkolnych okręgowych być przyjęte „na fundusz szkolny krajowy, o ile na ten cel przyznany zostanie uchwałą Sejmową osobny kredyt „z ogólnego funduszu krajowego.“

Na poparcie tego projektu przytacza krajowa Rada szkolna następujące powody:

Według art. 14. ustawy z dnia 2. maja 1873 (Dz. ust. i rozp kraj. L. 251) można tylko w tych szkołach ludowych ustanawiać katechetów za wynagrodzeniem, w których liczba godzin dla nauki religii przeznaczonych wynosi przynajmniej 17 tygodniowo.

Gdy zaś obecnie żadna szkoła ludowa nawet wydziałowa niema 17 godzin nauki religii, więc nie można według powołanego artykułu ustawy krajowej w żadnej szkole ustanawiać katechetę za remuneracją.

Ustawa krajowa nie postanawia też nigdzie, z jakich funduszków remuneracye dla katechetów miałyby być pokrywane. — Wypadałoby zatem do ustanowienia i wynagrodzenia katechetów zastosować się do ustawy państwowej z dnia 20. czerwca 1872 (Dz. p. p. L. 86), która przepisuje, w jakich szkołach katecheeci za remuneracją mają być ustanowieni i że remunerację tę opłacać mają wyznawcy dotyczącej religii.

W myśl tej ustawy państwowej należałoby na rodziców za naukę religii nakładać kontrybucję i ściągać od nich potrzebne na remunerację kwoty.

Taki środek wywołałby powszechne oburzenie w kraju i byłby zdolny popchnąć ludność w objęcia bezwyznaniowości.

Ażeby więc tym niebezpieczeństwom zapobiedz a z drugiej strony nie ubliżyć w niczem ustawie Państwowej z dnia 20. czerwca 1872 Dz. ust. państw. L. 86, wnosi krajowa Rada szkolna powyższy dodatek, że Wys. Sejm może potrzebne fundusze na wynagrodzenie nauczycieli religii z funduszu krajowego wyznaczyć.

Wreszcie dodała krajowa Rada szkolna, że na razie postanowiła ustanowić nauczycieli religii w 152 szkołach cztero- i więcej-klasowych, co za sobą pociągnie wydatek w Sumie 16.830 zł. w. a. rocznie.

Wydział krajowy nie może się zgodzić na proponowaną przez krajową Radę szkolną zmianę §. 14. ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. ust. kraj. Nr. 251 a to z następujących powodów:

Kiedy Wys. Sejm uchwalał tę ustawę, obowiązywały już ustawy Państwowe z dnia 25. maja 1868 Dz. ust. państw. Nr. 49. i z dnia 14. maja 1869 Dz. ust. państw. Nr. 62. W ustawach tych, jak równie w ustawie z dnia 20. czerwca 1872 Dz. ust. państwa Nr. 86, przyjęto za zasadę co do wynagrodzenia za naukę religii, iż tylko wyznawcy odnośnej religii do wynagrodzenia nauczycieli obowiązani są.

Wysoki Sejm w §. 14., nie stając w sprzeczności z temi ustawami, wyznaczył wynagrodzenie z funduszu szkolnego tylko na ten wypadek, jeżeli nauka ta wynosi tygodniowo przynajmniej 17 godzin.

Od tego czasu stosunki się nie zmieniły, nie widzimy zatem żadnej potrzeby zmieniania pod tym względem ustawy krajowej. Nie widzimy jej tem mniej, ile że remunerując tylko 152 nauczycieli religii, przyrósłby wydatek w sumie 16.830 zł. w. a. rocznie, któremu na razie bez podwyższenia dodatku do podatku, jak to wykazuje preliminarz na rok 1879, nie byłibyśmy w stanie podołać. Musimy tem więcej wystąpić przeciw proponowanej zmianie art. 14., ile że stawia ona Wys. Sejm w drażliwe i poniekąd przymusowe położenie. Przyjąwszy projekt krajowej Rady szkolnej do naszej ustawy, nie pozostawaloby Wysokiemu Sejmowi jak tylko wstawić natychmiast całe wynadgródenie dla wszystkich nauczycieli religii do budżetu, jeżeli się nie chce narazić, jak słusznie przypuszcza krajowa Rada szkolna, na wielostronne nalegania i zarzuty.

Wydział krajowy nie przeczy, że nauczycielom religii, chociaż nie uczą przez 17 godzin na tydzień, należy się słuszne wynadgródenie. Ale stanowczo oświadczyć się musi przeciw sposobowi, w jaki według powyższego projektu krajowej Rady szkolnej ciężar ten miałby przejść na kraj, jak nie mniej przeciw przyjęciu tego ciężaru w obecnej chwili.

Jeżeli stosunki naszego kraju choć cokolwiek się poprawią, nadejdzie chwila stosowna, w której będzie można postawić nauczycieli religii na równi z innymi nauczycielami, a to przez stosowną zmianę ustawy i wstawienie kosztu do budżetu krajowego

W końcu zauważać musimy, iż wstawienie do ustawy dodatku przez krajową Radę szkolną projektowanego nie ma żadnej praktycznej doniosłości, albowiem i bez tego dodatku wolno Wys. Sejmowi wstawić do budżetu pewną kwotę na remunerację dla katechetów.

Z tych tedy powodów Wydział krajowy nie przyjmuje do swojego projektu proponowanej przez krajową Radę szkolną zmiany §. 14. ustawy z dnia 2. maja 1873 L. 251.

Do proponowanej przez krajową Radę szkolną zmiany §. 29. tej samej ustawy przychyła się Wydział krajowy w zupełności, albowiem nie podobna pozostawić ani chwili nauczyciela na posadzie, który się dopuścił czynów wywołujących publiczne zgorzenie.

Co do projektu II.

Ze zmianami w tym projekcie przez krajową Radę szkolną proponowanemi Wydział krajowy zgadza się w całości.

Projektowana zmiana §. 11. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 Dz. ust. kr. Nr. 255 zawiera wniosek postawiony na ubiegłej Sesji przez posła hrab. Wojciecha Dzieduszyckiego z tą tylko zmianą, że mianowanie przez Radę szkolną okręgową zastosowujemy tylko do przewodniczącego, nie zaś także do jego zastępcy, sądzymy bowiem, że mianowanie samego przewodniczącego przez Radę szkolną okręgową daje dostateczną gwarancję dla celów, które sobie wytknął poseł hr. Wojciech Dzieduszycki, a które uwydatnił uzasadniając swój wniosek. Że zaś mianowanie przewodniczącego przez Radę szkolną okręgową jest koniecznie potrzebne, wynika z licznych wypadków, w których przewodniczącymi wybrani zostali ludzie, którzy nie posiadali pierwszych rudymetów nauki i do piastowania tego rodzaju urzędów weale nie byli uzdolnieni.

Równie zgadzamy się na zmianę §. 16. ustawy z dnia 25. Czerwca 1873 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 255. —

Według dotychczasowych doświadczeń ociągają się członkowie miejscowych Rad szkolnych po największej części z wypełnieniem swych obowiązków z wielkim uszczerbkiem dla praw szkolnych. Ażeby temu złemu zapobiedz, wnosimy powyższe zmiany.

Proponowana zmiana §. 29. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 Dz. ust. kraj. L. 255 zamierza zapobiedz niepowetowanym szkodom, którychby szkoły doznały, jeżeliby każde zażalenie przeciw uchwałom okręgowych Rad szkolnych miało moc odraczającą.

W końcu nie możemy pominąć milczeniem, iż na ostatniej sesyi Sejmowej poseł Erazm Wolański żądał zmiany §. 3. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 Dz. ust. kr. Nr. 255 stawiając wniosek, aby Rada szkolna miejscowa składała się nietylko z reprezentantów kościoła, szkoły i gminy, ale także, aby do niej należał reprezentant obszaru dworskiego.

Krajowa Rada szkolna oświadczyła się przeciw tej zmianie z powodu, że tak §. 3, który stanowi przedmiot wniosku posła Erazma Wolańskiego, jak i art. II. ustawy z dnia 2. maja 1873 Dz. ust. kraj. Nr. 251 następująca każdemu obszarowi dworskiemu sposobność wejścia do Rady szkolnej miejscowej. Wydział krajowy przychylił się do zdania kraj. Rady szkolnej, albowiem przeważna część obszarów dworskich przyczynia się przynajmniej w jednej dziesiątej części do zwyczajnych wydatków corocznych szkoły a tem samem ma według tegoż §. 3. prawo do zasiadania w miejscowej Radzie szkolnej.

Wydział krajowy wnosi:

3/. 2/. Wysoki Sejm raczy załączyć: projekt 3. Wydziału krajowego i projekt 2/. krajowej Rady szkolnej uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 23. Lipca 1878.

Marszałek krajowy:

Ludwik hr. Wodzicki w. r.

Członek Wydziału krajowego i sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

I.
krajowej Rady szkolnej
Projekt noweli do ustawy

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim, zmieniający art. 14. i 29. ustawy z dnia 2. maja 1873 (Dz. ust. i rozp. kr. L. 251.)

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskim rozporządzam:

Art. I.

Artykuły 14. i 29. ustawy z dnia 2. maja 1873 (Dz. ust. i rozp. kr. L. 251) zostają w dotychczasowym brzmieniu uchylone i mają brzmieć jak następuje:

Art. 14. Co do nauki religii w szkołach ludowych i wynadgródzenia za jej udzielanie obowiązywać będą przepisy ustaw państwowych z dnia 25. maja 1868 (Dz. p. p. L. 49) i z dnia 20. czerwca 1872 (Dz. p. p. L. 86).

Mogą jednak wydatki zład dla poszczególnych szkół wynikające, na wniosek właściwych Rad szkolnych okręgowych być przyjęte na fundusz szkolny krajowy, o ile na ten cel przyznany zostanie uchwałą Sejmową osobny kredyt z ogólnego funduszu krajowego.

Art. 29. Na usunięcie z posady skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości lub innych wykroczeń w służbie. Jednak nauczyciel dopuszczający się czynów wywołujących publiczne zgorszenie, może być skazany na usunięcie z posady bez poprzednich kar dyscyplinarnych.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

II.
krajowej Rady szkolnej
Projekt noweli do ustawy

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniający postanowienia §. §. 11. 16. i 29. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. ust. i rozp. kraj. L. 255).

Zgodnie z uchwałą tegoż Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam :

Art. I.

Paragrafy 11. 16. i 29. ustawy z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. ust. i rozp. kraj. L. 255) zostają w dotychczasowym brzmieniu uchylone i mają brzmieć jak następuje :

§. 11. Rada szkolna okręgowa mianuje przewodniczącego miejscowej Rady szkolnej z grona jej członków na lat trzy, zastępcę zaś jego wybierają członkowie Rady szkolnej miejscowej z pomiędzy siebie absolutną większością głosów na ten sam przeciąg czasu.

Dyrektorowie i nauczyciele szkół, podlegający Radzie szkolnej miejscowej, nie mogą jej przewodniczyć.

Gdyby przewodniczący lub jego zastępca z powodu jakiegokolwiek przeszkody nie mógł przewodniczyć na posiedzeniu, kieruje obradami najstarszy wiekiem z obecnych członków Rady szkolnej miejscowej.

Rada szkolna miejscowa, skoro się ukonstytuowała, donieść o tem winna reprezentacyi gminnej i Radzie szkolnej okręgowej.

§. 16. Do nadzorowania dydaktyczno-pedagogicznego stanu szkoły Rada szkolna okręgowa ustanowi jednego członka Rady szkolnej miejscowej dozorcą szkolnym.

Dozorca szkolny miejscowy ma się znosić z przewodniczącym szkoły.

Jeżeli powstanie pomiędzy nimi różnica zdań, to każda strona ma prawo udać się do Rady szkolnej okręgowej po rozstrzygnięcie.

W szkołach, gdzie jest więcej nauczycieli, dozorca szkolny miejscowy ma prawo być obecnym na konferencyach nauczycielskich.

W miejscowościach, gdzie dwie lub kilka szkół Radzie szkolnej miejscowej podlega, może być dwóch dozorców szkolnych wyznaczonych do nadzorowania dydaktyczno-pedagogicznego.

Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mają także prawo odwiedzania szkół, aby się przekonać o ich stanie. Prawo wydawania potrzebnych zarządzeń nie służy wszakże pojedynczemu członkowi, tylko całej Radzie.

Członków miejscowej Rady szkolnej zaniedbujących swe obowiązki, może Rada szkolna okręgowa karać grzywnami od 1 do 10 zł. w. a., które mają być użyte na cele szkolne.

Gdyby w skutek takiego zaniedbywania obowiązków sprawy szkoły miejscowej doznawać miały uszczerbku, w takim razie Rada szkolna okręgowa będzie mogła dla zapobieżenia złemu wprost od siebie zarządzić, co uzna za stosowne.

§. 29. Do stanowienia uchwał potrzebna jest obecność więcej niż połowy członków. — Uchwały zapadają absolutną większością głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który ma także prawo wstrzymać przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania ustawie, i zasięgnąć natychmiast decyzji Rady szkolnej krajowej.

Przy obradach i głosowaniu nad sprawami dotyczącymi się osobistych interesów jednego z członków, członek ten udziału mieć nie może.

Zażalenia przeciw uchwałam Rady szkolnej okręgowej idą do Rady szkolnej krajowej. Wnosić je należy w Radzie szkolnej okręgowej.

Zażalenia te, jeżeli zostały wniesione w czterech dniach po ogłoszeniu uchwały, przeciw której strona się żali, mają moc odraczającą, wyjąwszy gdyby zwłoka w wykonaniu uchwały przyniosła dla szkoły niepowetowaną szkodę.

Art II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświecenia.

Wydziału krajowego

Projekt

noweli do ustawy dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, zmieniający art. 29. ustawy z dnia 2. Maja 1873 (Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych L. 251.)

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim rozporządzam jak następuje:

Art. I.

Artykuł 29. ustawy z dnia 2. Maja 1873 (Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych L. 251) zostaje w dotychczasowem brzmieniu uchylony i ma opiewać jak następuje:

Na usunięcie z posady skazać można tylko nauczyciela, który mimo poprzedniego w drodze dyscyplinarnej ukarania, dopuścił się ponownie opieszałości lub innych przekroczeń w służbie.

Jednak nauczyciel dopuszczający się czynów wywołujących publiczne zgorszenie, może być skazany na usunięcie z posady bez poprzednich kar dyscyplinarnych.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.